

Lastenpsykiatria

EPA-arvioinnit

Lapsen haastattelu	2
Perheen haastattelu	4
Lastenpsykiatrinen akuuttitoiminta	6
Lastenpsykiatrisen lääkehoidon periaatteet	8
Työn aiheuttaman psyykkisen kuormituksen hallinta	10
Lastenpsykiatriassa käytettyjen psykososiaalisten hoitojen periaatteet.....	12

Lapsen haastattelu

Määritelmä ja rajoitukset

Erikoistuva osaa itsenäisesti haastatella ja havainnoida lasta osana lastenpsykiatriasta tutkimusta. Erikoistuva osaa kommunikoida havaintonsa lapselle, perheelle ja työryhmälle soveltuvin tavoin sekä kirjata havaintonsa sairauskertomukseen jäsennellysti

Mahdolliset riskit ja komplikaatiot

Aihealueen puutteellinen osaaminen voi hidastaa tutkimusvaihetta ja heikentää tulosten laatua, heikentää hoidon laatua ja vaarantaa potilasturvallisuutta.

Keskeiset CanMEDS-osaamisalueet

Lääketieteellinen osaaminen:

Perustieto lapsen ikäsidonnaisista kognitiivisista, emotionaalista ja kommunikaatiotaidoista.

Ymmärrys käytettävissä olevista havainnoinnin, vapaan kommunikaation, epäsuorien kommunikaatiovälineiden, puolistrukturoidun ja strukturoidun haastattelun perusmenetelmistä lastenpsykiatriassa

Taito valita tilanteeseen soveltuvan tasoinen haastattelun väline

Vuorovaikutustaidot

Kontaktin luominen ja yhteistyösuhteen rakentaminen lapsen kehitystason (emotionaalisen, senso-motorisen, kognitiivisen ja kommunikatiivisen) huomioiden.

Lapsen turvallisuuden tunteen tukeminen

Lapsen vireys- ja motivaatiotilan huomioiminen

Yhteistyötaidot

Kyky yhdessä muun työryhmän kanssa koota lapsesta ja ympäristöstä tehdyt havainnot kokonaiskuvaksi lapsen vahvuuksista ja häiriötiloista.

Osaa viestittää yksilötutkimuksen havainnoista työryhmälle ja yhteistyötahoille

Johtaminen ja ammatillisuus

Oman tutkimuksellisen roolin/osuuden ymmärtäminen ja neuvottelu moniammatillisen lastenpsykiatrisen työryhmän osana

Ohjaus- ja harjoittelumenetelmät

Harjoittelu käytännön kliinisissä tilanteissa suoran ja epäsuoran ohjauksen tuella

Itseopiskelu ja erikoistuvien lääkäreiden koulutukset

Käytännön harjoittelu osana kliinistä työtä

Kirjaaminen lokikirjaan

Arviointimenetelmät

Haastattelutilanteen videointi ja itsenäisen haastattelutaidon arviointi yhteisen arviointikeskustelun avulla.

Potilaskertomusmerkintöjen arviointi lähikouluttajan kanssa.

Koulutuksen vaihe, jossa yleensä saavutetaan

Lokikirjatiedon ja lähiohjaajan hyväksynnän perusteella kouluttaja tekee lopullisen luottamuspäätöksen.

Perheen haastattelu

Määritelmä ja rajoitukset

Erikoistuva osaa itsenäisesti haastatella perhettä ja havainnoida perheen vuorovaikutusta lastenpsykiatriseen tutkimukseen liittyen.

Mahdolliset riskit ja komplikaatiot

Aihealueen puutteellinen osaaminen voi hidastaa tutkimusvaihetta ja heikentää tulosten laatua, heikentää hoidon laatua ja vaarantaa potilasturvallisuutta.

Keskeiset CanMEDS-osaamisalueet

Lääketieteellinen osaaminen

- Ymmärtää lapsen vaikuttavat yksilölliset, vuorovaikutukselliset ja systeemiset näkökulmat
- On omaksunut perheen dynamiikkaa koskevan teoreettisen tiedon
- Osaa kerätä keskeisen tiedon lapsen kehitystason, sosiaalisen ympäristön ja kulttuurin huomioivalla tavalla
 - osaa kartoittaa perheen rakennetta ja kehitysvaiheita
 - osaa kartoittaa lapsen voimavaroja ja ongelmia suhteessa perhetaustaan
- Osaa tehdä asiakirjamerkinnot perheen tapaamisista

Vuorovaikutustaidot

- Osaa ottaa kontaktin kaikkiin läsnä oleviin perheenjäseniin
- Ymmärtää haastattelussa mukana olevien lasten kehitykselliset tarpeet
- Osaa ohjata keskustelua sensitiivisellä tavalla
- On omaksunut dialogisesti keskustelevan työtavan
 - osaa rohkaista vuorovaikutukseen sanallisilla ja ei-sanallisilla tavoilla
 - osaa integroida tietoa
 - osaa antaa palautetta selkeästi ja ymmärrettävästi
- Osaa havainnoida vuorovaikutusta
- On omaksunut valmiuksia hallita haastattelun aikana mahdollisesti syntyviä ristiriitatilanteita
- Suhtautuu kunnioittavasti ja empaattisesti koko perheeseen

Terveyden edistäminen

- Osaa huomioida ja tukea perheellä käytössä olevia, lapsen kehityksen kannalta positiivisia taitoja

Yhteistyötaidot

- Osaa toimia moniammatillisessa työryhmässä / työparina perheen haastattelutilanteessa.
- Osaa viestittää perhetutkimuksen havainnoista tarpeen mukaan työryhmälle ja yhteistyötahoille.

Johtaminen ja ammatillisuus

- ymmärtää huoltajien kanssa saavutettavan yhteistyön merkityksen

Ohjaus- ja harjoittelumenetelmät

Harjoittelu käytännön kliinisissä tilanteissa suoran ja epäsuoran ohjauksen tuella

Itseopiskelu ja erikoistuvien lääkäreiden koulutukset

Käytännön harjoittelu osana kliinistä työtä

Kirjaaminen lokikirjaan

Arviointimenetelmät

Haastattelutilanteen videointi ja itsenäisen haastattelutaidon arviointi yhteisen arviointikeskustelun avulla.

Potilaskertomusmerkintöjen arviointi lähikouluttajan kanssa.

Koulutuksen vaihe, jossa yleensä saavutetaan

Lokikirjatiedon ja lähiohjaajan hyväksynnän perusteella kouluttaja tekee lopullisen luottamuspäätöksen.

Lastenpsykiatrin akuuttitoiminta

Määritelmä ja rajoitukset

Erikoistuva osaa yhdistää esitiedoista ja tutkimustuloksista saadut tiedot ja havainnot hoidon kiireellisyyden määrittämiseksi. Osaa asianmukaisen erotusdiagnostiikan. Osaa järjestää soveltuvan jatkoselvittelyn ja hoidon

Mahdolliset riskit ja komplikaatiot

Aihealueen puutteellinen osaaminen voi heikentää hoidon laatua ja vaarantaa potilasturvallisuutta

Keskeiset CanMEDS-osaamisalueet

Lääketieteellinen osaaminen

- osaa yhdistää lapsen ja perheen tilanteesta havaitut ja kerätyt tiedot lastenpsykiatriseen tietoon ja osaamiseen ja tehdä tilannearvion
- osaa tehdä lastenpsykiatrisen diagnostisen arvion akuuttitilanteessa huomioiden psykososiaalisen kuormituksen, psykoottiset oireet, itsetuhoisuuden ja väkivaltariskin sekä
- osaa huomioida mahdolliset somaattiset syyt oireen taustalla
- osaa akuuttitilanteen lääkehoidon asianmukaisen käytön
- osaa tehdä asianmukaisen jatkosuunnitelman ja arvioida onko päivystyksellinen lastenpsykiatrinen osastohoito tarpeellinen
- tuntee lastensuojelulain mukaiset ilmoitusvelvollisuudet ja osaa toimia niiden mukaisesti
- tuntee mielenterveyslain ja osaa toimia sen edellyttämällä tavalla (tarkkailulähetä, tarkkailuhaastattelu, rajoitustoimenpiteet)

Vuorovaikutustaidot

- osaa akuutti- ja kriisitilanteissa tarvittavat vuorovaikutustaidot
- hallitsee psykososiaalisen ensiavun periaatteet

Yhteistyötaidot

- hallitsee moniammatillisen yhteistyön akuuttitilanteessa esim. sivistystoimen, lastensuojelun, poliisin ja lääketieteen muiden alojen toimijoiden kanssa

Professionalismi (Johtaminen ja ammatillisuus)

- kykenee toimimaan kriisitilanteissa työryhmän johtajana
- suhtautuu myötämielisesti lapseen ja perheeseen, säilyttäen ammatillisuuden vaikeissakin tilanteissa
- tunnistaa oman osaamisensa rajat ja konsultoi tarvittaessa

Tiedonhallinta ja oppiminen

- Seuraa ajankohtaista tieteellistä kirjallisuutta ja hoitosuosituksia aihealueeseen liittyen.

Suoritusta koskevat odotukset (tiedot, taidot ja asenteet)

Taitojen omaksuminen edellyttää tavallisesti noin 12 kk:n ajan työskentelyä toimipisteessä, jonka toimintaan sisältyy akuuttiluonteista työtä
Hallitsee yllä mainitut tiedot, taidot ja asenteet (Can MEDS osaamisalueet)

Ohjaus- ja harjoittelumenetelmät

Itseopiskelu ja erikoistuvien lääkäreiden koulutukset (akuuttitoiminta)
Käytännön harjoittelu osana kliinistä työtä
Lähikouluttajan ohjaus
Kirjaaminen lokikirjaan

Arviointimenetelmät

Konsultaation tuella suoritettu vähintään 20 potilaan akuuttitilanteen arvio ja jatkohoidon suunnitelma
Itsenäisesti hoidettujen tapausten läpikäyminen potilastapauskeskusteluissa ja potilaskertomusmerkintöjen avulla lähikouluttajan kanssa
Erikoistuvan lääkärin toiminnan havainnointi vastaanottotilanteessa (mini CEX)
Palaute työryhmältä (erikoistuva kerää)
Seuranta lokikirjan avulla

Koulutuksen vaihe, jossa yleensä saavutetaan

Lokikirjatiedon ja lähiohjaajan hyväksynnän perusteella kouluttaja tekee lopullisen luottamuspäätöksen.

Lastenpsykiatrisen lääkehoidon periaatteet

Määritelmä ja rajoitukset

Erikoistuva lääkäri tuntee lastenpsykiatrisen lääkehoidon toteuttamisen periaatteet sekä tavallisimmat lastenpsykiatrisessa hoidossa käytettävät lääkkeet sekä päivystyksellisen lääkehoidon erityispiirteet

Mahdolliset riskit ja komplikaatiot

Aihealueen puutteellinen osaaminen voi heikentää hoidon laatua ja vaarantaa potilasturvallisuutta

Keskeiset CanMEDS-osaamisalueet

Lääketieteellinen osaaminen:

- Osaa perustiedot lastenpsykiatrisesta psykofarmakologiasta ja kehitysvaiheen vaikutuksesta lääkehoidon toteuttamiseen
 - ADHD-lääkkeet
 - Psykoosilääkkeet
 - SSRI-lääkkeet
 - Bentsodiatsepiinit
 - Mielialantasaajat
 - Melatoniini
 - Hydroksitsiini
 - Beetasalpaajat
- Tuntee lääkehoidon käyttöaiheet ja vasta-aiheet
- Osaa seurata lääkevastetta
- Osaa toteuttaa lapsen lääkehoitoon liittyvän somaattisen arvion
- Tuntee lääkehoidon aloitusvaiheessa ja seurannassa vaadittavat tutkimukset ja osaa tulkita vastaukset
- Tuntee ja osaa arvioida mahdolliset lääkityksen haittavaikutukset ja lääkeaineiden väliset interaktiot
- Osaa arvioida aktiivisesti lääkkeen jatkamisen tai lopettamisen tarvetta
- Osaa dokumentoida yllä mainitut asiat

Vuorovaikutustaidot:

- Osaa kertoa lääkehoidon käyttöaiheista, virallisen käyttöaiheen ulkopuolisen käytön perusteista, hyödyistä ja haitoista ymmärrettävästi sekä lapselle että huoltajille
- Osaa kertoa milloin lääkehoito ei ole aiheellinen tai se on syytä lopettaa

Terveyden edistäminen:

- Osaa huomioida muut lääkehoitoon vaikuttavat terveydelliset tekijät kuten ruokavalio, liikunta ja lepo ja antaa niistä asiallista tietoa lapselle ja perheelle

Yhteistyötaidot:

- Osaa kertoa työtovereille moniammatillisessa työyhteisössä ja yhteistyökumppaneille ymmärrettävästi lääkehoidon käyttöaiheista ja vaikutuksista
- Osaa kertoa milloin lääkehoito ei ole aiheellinen tai se on syytä lopettaa
- Hoitovastuun siirtyessä perusterveydenhuoltoon osaa antaa perusterveydenhuollon hoitavalle lääkärille riittävät ohjeet lääkityksen seurannan ja mahdollisen lopetuksen toteuttamiseksi

Tiedonhallinta ja oppiminen

- Seuraa ajankohtaista tieteellistä kirjallisuutta ja hoitosuosituksia aihealueeseen liittyen.

Suoritusta koskevat odotukset (tiedot, taidot ja asenteet)

- Aloittaa lastenpsykiatrisen lääkehoidon ja huolehtii lääkehoidon seurannasta/ seurannan ohjelmoimisesta sekä
 - 1) vanhemman kollegan ohjauksessa/konsultaation avulla että
 - 2) itsenäisesti ja osoittaa asiaan liittyvän osaamisensa. Edellä mainittuihin tulee sisältyä useita eri lääkeaineryhmiä ja myös päivystyksellisiä tilanteita.
- Huolehtii lääkehoitoon liittyvistä määräyksistä ja asianmukaisista kirjauksista
- Osaa suhtautua lastenpsykiatriseen lääkehoitoon tutkimustiedon pohjalta
- Ottaa huomioon lapsen ja huoltajien lääkehoitoon liittyvät kysymykset, huolenaiheet ja mielipiteet
- Tuntee virallisista käyttöaiheista poikkeavan lääkehoidon lainsäädännölliset periaatteet

Ohjaus- ja harjoittelumenetelmät

- Itseopiskelu ja erikoistuvien lääkäreiden koulutukset (psykofarmakologia)
- Käytännön harjoittelu osana kliinistä työtä
- Kirjaaminen lokikirjaan

Arviointimenetelmät

Erikoistuvan lääkärin toiminnan havainnointi vastaanottotilanteessa ja yhteinen lääkehoitoon ja sen toteutukseen ja dokumentointiin liittyvä arviointikeskustelu.

Osoittaa lääkehoidon toteuttamiseen liittyvän osaamisensa sekä ohjaajan valvonnassa että itsenäisesti.

Koulutuksen vaihe, jossa yleensä saavutetaan

Lokikirjatiedon ja lähiohjaajan hyväksynnän perusteella kouluttaja tekee lopullisen luottamuspäätöksen.

Työn aiheuttaman psyykkisen kuormituksen hallinta

Määritelmä ja rajoitukset

Erikoistuva tunnistaa lastenpsykiatriseen työhön liittyvät psyykkiset kuormitustekijät ja tuntee keinoja säädellä kuormittumista

Mahdolliset riskit ja komplikaatiot

Aihealueen puutteellinen osaaminen voi heikentää hoidon laatua ja vaarantaa potilasturvallisuutta

Keskeiset CanMEDS-osaamisalueet

Lääketieteellinen osaaminen

- Tuntee ja tunnistaa lyhyt- ja pitkäkestoisen stressin vasteet elimistössä
- Ymmärtää elintapojen ja elämäntilanteen vaikutuksen omaan jaksamiseen
- Oppii tuntemaan ja soveltamaan itselleen toimivia stressinhallintakeinoja (mm. rentoutuminen, hengittämisharjoitukset, HOT- / Mindfulness –teoria ja tekniikat)

Vuorovaikutus- ja yhteistyötaidot

- Osaa hyödyntää esimiehen tukea, työnohjausta, mentorointia, konsultaatiota, vertaistukea ja moniammatillista työryhmää kuormituksen säätelyssä

Johtaminen ja ammatillisuus

- Ymmärtää ihmissuhdetyöhön liittyvän kuormituksen riskin
- Tunnistaa osaamisensa ja jaksamisensa rajat
- Tunnistaa oman roolinsa ja kykenee asiaan kuuluvasti rajaamaan omaa työtään moniammatillisessa yhteistyössä sekä ohjaamaan vastuut oikeille tahoille
- Tunnistaa kuormittumisen merkit itsessään ja osaa pyytää apua tarvittaessa

Suoritusta koskevat odotukset (tiedot, taidot ja asenteet)

Hallitsee yllä mainitut tiedot, taidot ja asenteet (kohta 3)

Ohjaus- ja harjoittelumenetelmät

Itseopiskelu ja erikoistuvien lääkäreiden koulutukset

Käytännön harjoittelu osana kliinistä työtä

Lähikouluttajan ohjaus

Työnohjaus

Arviointimenetelmät

Arviointi lähikouluttajatapaamisissa

Koulutuksen vaihe, jossa yleensä saavutetaan

Lähikouluttajan kanssa keskustellun perusteella kouluttaja tekee lopullisen luottamus päätöksen.

Lastenpsykiatriassa käytettyjen psykososiaalisten hoitojen periaatteet

Määritelmä ja rajoitukset

Erikoistuva lääkäri tuntee lastenpsykiatriassa käytetyt eri psykososiaaliset hoitomuodot (psykoedukaatio, psykososiaaliset interventiot, psykoterapiat) ja niiden teoriataustan, käyttöaiheet, toteuttamisen ja hoitovasteen seurannan periaatteet

Mahdolliset riskit ja komplikaatiot

Aihealueen puutteellinen osaaminen voi heikentää hoidon laatua ja vaarantaa potilasturvallisuutta

Keskeiset CanMEDS-osaamisalueet

Lääketieteellinen osaaminen:

Tietää eri psykososiaalisten hoitojen teoriataustat

Tietää eri psykososiaalisten hoitojen käyttöaiheet ja vasta-aiheet

Osa perustiedot ainakin seuraavista lastenpsykiatrisista psykososiaalisista yksilö- ja ryhmähoitomuodoista

- Psykoedukaatio
- Lasten ja nuorten kognitiivinen psykoterapia
- Lasten ja nuorten traumapsykoterapiat
- Psykodynaaminen psykoterapia
- Perhepsykoterapia
- Varhaislapsuuden vuorovaikutusterapiat
- Ryhmähoidot ja ryhmäpsykoterapia
- Luovat terapiat
- Toimintaterapia
- Neuropsykologinen kuntoutus
- Ratkaisukeskeinen terapia
- Lapsen psykoterapiaan liittyvä työskentely vanhempien kanssa
- Verkostoituvat hoitomuodot
- Tutkimusnäyttöön perustuvat psykososiaaliset interventiot eri häiriöryhmissä
- Dialektinen käyttäytymisterapia

Osa tehdä arvion psykososiaalisen hoidon tarpeesta ja seurata hoidon vastetta

Tuntee psykososiaalisen hoidon aloitusvaiheessa ja seurannassa vaadittavat tutkimukset (esim haastattelu tai arviointilomakkeet) ja osaa tulkita vastaukset

Tuntee ja osaa arvioida mahdolliset psykososiaalisen hoidon hyödyt ja mahdolliset haitat

Osaa arvioida psykososiaalisen hoidon jatkamisen tai lopettamisen tarvetta

Osaa dokumentoida yllä mainitut asiat

Vuorovaikutustaidot:

Osaa kertoa psykososiaalisen hoidon aiheista, perusteista, hyödyistä ja mahdollisista haitoista ymmärrettävästi sekä lapselle että huoltajille

Osaa kertoa milloin psykososiaalinen hoito ei ole aiheellinen tai se on syytä lopettaa

Terveyden edistäminen:

Osaa huomioida lapsen tilanteeseen vaikuttavat arkielämän terveydelliset tekijät kuten ruokavalio, liikunta ja lepo ja antaa niistä asiallista tietoa lapselle ja perheelle

Yhteistyötaidot:

Osaa kertoa työtovereille moniammatillisessa työyhteisössä ja yhteistyökumppaneille ymmärrettävästi psykososiaalisten hoitojen käyttöaiheista ja vaikutuksista

Osaa kertoa milloin psykososiaalinen hoito ei ole aiheellinen tai se on syytä lopettaa

Hoitovastuun siirtyessä perusterveydenhuoltoon osaa antaa perusterveydenhuollon hoitavalle lääkärille riittävät ohjeet psykososiaalisen hoidon seurannan ja mahdollisen lopetuksen toteuttamiseksi

Tiedonhallinta ja oppiminen

Seuraa ajankohtaista tieteellistä kirjallisuutta ja hoitosuosituksia aihealueeseen liittyen.

Suoritusta koskevat odotukset (tiedot, taidot ja asenteet)

Osoittaa osaavansa arvioida psykososiaalisen hoidon tarpeen, suunnitella hoidon ja aloittaa ja huolehtia sen seurannasta/ seurannan ohjelmoimisesta

On tehnyt useita arvioita psykososiaalisten hoitojen tarpeesta ja ohjannut potilaita ja perheitä hoitoon ja järjestänyt hoidon seurannan 1) vanhemman kollegan ohjauksessa/konsultaation avulla 2) sekä itsenäisesti.

Edellä mainittuun tulee sisältyä useita eri psykososiaalisia hoitomuotoja

Osoo suhtautua psykososiaalisiin hoitoihin tutkimustiedon pohjalta

Osoo huomioon lapsen ja huoltajien psykososiaalisiin hoitoihin liittyvät kysymykset, huolenaiheet ja mielipiteet

Ohjaus- ja harjoittelumenetelmät

Itseopiskelu ja erikoistuvien lääkäreiden koulutukset (psykososiaaliset hoidot)

Käytännön harjoittelu osana kliinistä työtä

Osoo osallistuminen terapiakoulutukseen mahdollisuuksien mukaan

Osoo osallistuminen psykososiaalisten interventioiden koulutuksiin

Erikoistuja kirjaa osaamisensa ELSA-järjestelmässä

Arviointimenetelmät

Arviointi lähikouluttajatapaamisissa arviointikeskustelun avulla. Erikoistuja kirjaa osaamisensa ELSA-järjestelmässä

Koulutuksen vaihe, jossa yleensä saavutetaan

Lähiohjaajan hyväksynnän perusteella kouluttaja tekee lopullisen luottamus päätöksen